

Katkised peresuhted tõukavad lapse tänavale

Kui alaealine paneb toime halva teo, mõistab enamik vanemaid hukka lapse. Uurimused näitavad, et alaealiste kuritegelikule teele sattumise sügavamad põhjused peituvad sageli perekonnas.

Vanglate ameti psühholoogi Krista Künnapuu sõnul on Põhjamaades noori õiguserikkujaid uurides täheldatud, et paljud neist on pärit poolikutest või sassis suhetega peredest.

"Meie vangidega vesteldes olen saanud sellele kinnitust," ütles Künnapuu. "Paljude ema ja isa on abielu lahutanud, neid on kasvatatud vaid üks vanematest või koguni vanavanemad. Mõned on üles kasvanud lastekodus." Kui vanglasse sattunu ei ole pärit just purunenud perekonnast, on tema lapsepõlvkodus valitsenud lapse normaalset arengut takistavad suhted.

Tõrjutu otsib tuge kambast

Künnapuu sõnul on nii Soomes kui ka Eestis korraldatud uurimused näidanud, et vallaslastel on suurem risk sattuda kuritegelikule teele kui mõlema vanemaga kasvanud lastel. "Üheks põhjuseks peetakse isa eeskuju puudumist, seda eriti poiste puhul," räägib psühholoog. "Arvatakse ka, et vallasema jälgib liialt iga pisipõnni sammu, püüdes teda pidevalt suunata – nii on laps kogu aeg ülevalvatud." Künnapuu väitel võib sellise kasvatuses tulemuseks olla ülemäära tundlik ja agressiivne isiksus.

Võimalik, et satub koolis isegi tõrjutusse. Teiste hulgast väljatõugatu võib liituda üsna tõenäoliselt mõne kambaga, mille liikmetel on samasugused probleemid. "Kui rühm juhtub olema kuritegelike kalduvustega, võib selle noore elu minna sama teed," märgib Künnapuu.

Tänaval veedavad sageli aega lapsed, kelle vanemate suhted on sassis.

RAUNO VOLMAR

Eestis on ainult emaga või isaga kasvanud seaduserikkujate hulk suhteliselt suur. Samas ei ole täheldatud, et vanemate lahutus iseenesest tõukaks kuritegevusele. Kui laps rikub seadust, on võimalik, et peres olid suhted juba enne lahutust sassis. "Kui lapsele ei ole juba varakult jagatud piisavalt armastust ja hoolitsust, võib tema loomupärane agressiivsus muutuda purustavaks," tõdeb Künnapuu.

Psühholoogi sõnul võib ka füüsilise karistamine sütitada lapses mässumeelt ja agressiivsust, mis hiljem viib kuriteoni.

Ameerika ajaloolane Greven uuris füüsilise karistamise mõju Ameerika protestantlikes kogudustes ja jõudis jä-

reldusele, et lapsepõlves kogetud vägivald tekitab ohvris tunde lähenevast katastroofist. Selle vastu püütakse end kaitsta, kuid õpitud vahenditega – enamasti vägivaldaga.

Traditsioonid hoiavad pere rüpes

Psühholoog Inge Taela sõnul võib last kuritegelikule teele kannustada ka praegune, nõrkade traditsioonidega ühiskond. Tema väitel on just traditsioonid need, mis annavad lapsele turvatunde.

Suhtlemisraskusi ja agressiivsust võib tekitada ka pingeline õhkkond ema ja lapse suhtes. Inge Taela sõnul peavad vanemad pidevalt võitlema oma koha pärast elus, mis tekitab pingeid. Laps oma muredega kaob raha ja asjade hankimise ning täiskasvanute isiklike probleemide vahele ära.

Nii peabki laps tähelepanu, tunnusust ja hoolitsust otsima väljastpoolt kodu. "Kui vanemad ühel päeval avastavad, kuhu nende laps on sattunud, ei ole vanematel enam võimu teda pere rüppe tagasi tuua," tõdeb psühholoog Krista Künnapuu.

Ameerika uurimused näitavad, et kodu on seal oma mõju juba sageli kaotanud. Võrreldes Soome ja Ameerika uurijate hinnanguid kodu mõjule noorte kuritegevuse suhtes, võib järeldada, et Ameerikas on peresidemed juba nõrgenenud. Seetõttu avaldavad noortele suuremat mõju massimeedia, tänav, sõbrad.

Vanglatööga seotud psühholoogid usuvad, et Eestis on võimalik noorte suuremat kuritegevust ennetada, kui toetada peresid õigeaegselt, aidates neil lastele luua turvalist kasvukeskkonda.

KRISTEL KIRSS